

Ha átmegy Salvinihez, nullára fog redukálódni

**Pódiumbeszélgetés Dobrev Klárával,
Jávor Benedekkel, Inotai Edittel és
Soós Eszter Petronellával, a moderátor Pikó András***

Pikó András Mire számítanak, milyen összetételű lesz az új Európai Parlament, és emiatt mennyiben változik az európai fősodró politika akár a politikai hangsúlyokat, akár a témákat, akár a megközelítéseket illetően?

Dobrev Klára Minden valószínűség szerint az erős Európát támogató pártok lesznek döntő többségben az új Európai Parlamentben. Azok a pártok, amelyekre Orbán számít, az Európa-bomlasztó, EU-ellenes, szélsőjobboldali pártok kisebbségben lesznek. Olvasva a különböző pártok programjait, legyenek azok franciák, németek vagy spanyolok, gyakorlatilag alig lehet olyat látni, a szélsőséges pártokon kívül, amelyek ne egy erősebb Európa mellett tenné hitet. Az, hogy a franciák és a németek ennyire szorosra fűzik a kapcsolataikat, és most már az ENSZ Biztonsági Tanácsában is egyeztetett módon fognak szavazni, azt mutatja, az a szándék, hogy Európa minél több területen és minél mélyebb együttműködésben működjön,

túlnyomó többséget élvez. Tehát Európában többségben vagyunk, most már csak Magyarországon van egy kis dolgunk. Nagyon reménykedem abban, hogy az Európa-párti pártok érzik azt a felelősséget, hogy muszáj foglalkozniuk az európai állampolgárokkal mint állampolgárokkal is. A Szociális Európa Programját többségre kell vinnünk, ebben sok fontos javaslat született. Ilyen az európai minimálbér vagy a munkanélküliségélyek rendezése. Szociálisan is erősebbé kell tenni Európát. A világ efelé tart. Európának előbb vagy utóbb nemcsak gazdasági és politikai értelemben, hanem társadalmi értelemben is sokkal összetartóbbnak és szolidárisabbnak kell lennie. Különben a teljes szétesés és a populizmus jön.

Jávor Benedek Egy kicsit azért belemennék a számokba és a részletekbe. Az európai sajtó sokat ír az euroszeptikus előretörésről, de ha konkrétan megnézzük a számokat, akkor az előrejelzések alapján jelentős euroszeptikus előretörés az Európai Parlamentben valószínűleg nem történik. Az Európai Parlamentben most is ott ül körülbelül százötven különböző mértékben szélsőjobboldali, populista, euroszeptikus képviselő, jelenleg négy frakcióban vannak szétszórva. Ebbe beleszámítom a Fidesz képviselőit is, ők az

* A beszélgetésre 2019. április 3-án került sor Budapesten a Benczúr utcai szakszervezeti székházban. A résztvevők: Dobrev Klára közgazdász, jogász, a Demokratikus Koalíció EP-listavezetője; Inotai Edit, a CEID (Euroatlanti Integrációért és Demokráciáért Központ) vezető kutatója; Jávor Benedek biológus, európai parlamenti képviselő (Párbeszéd); Soós Eszter Petronella politológus, Franciaország-szakértő. – A szerk.

Európai Néppárton belül néhány kisebb-nagyobb pártocskára reprezentánsaival kiegészülve képviselik ezt az irányt. Az előrejelzések szerint ezek a pártok a jelenlegi 150-hez képest maximum 160-170 helyre számíthatnak. Ez a maximum húszfős többlet nem tekinthető előretörésnek, és azért alakul így a számarányuk, mert a Brexit őket üti meg a legjobban. A Brexittel közel ötven euroszkeptikus, populista, szélsőjobboldali képviselő automatikusan távozik az Európai Parlamentből. Az az erősödés, ami egyébként némely tagországban valóban várható, inkább csak kompenzálni tudja ezt a veszteséget, nem jelent előretörést. Marine Le Pen pártja már öt évvel ezelőtt is nagyon erős eredményt ért el, nem számíthatunk további előretörésére. Kisebbség lesz a parlament, tehát a 160 ilyen képviselő egy 705 fős parlamentben nagyobb súlyt fog jelenteni, mint 150 képviselő a mostani 751 fős parlamentben. De ez radikálisan nem fogja átrajzolni a politikai térképet.

Ami változik, az az, hogy a potenciális nagykoalíciók, amelyek az elmúlt években üzemeltették az Európai Uniót és az Európai Parlamentet, egészen más formában tudnak összeállni a választások után. Korábban sokat beszéltek a néppárt és szocialisták nagykoalíciójáról, mivel a két nagy párt gyakorlatilag abszolút többséggel rendelkezett az EP-ben. Ez a nagykoalíció már ebben a ciklusban elkezdett széttöredezni, és a ciklus felénél, az Európai Parlament elnökválasztásánál már nem is nagyon működött. Körülbelül 180 néppárti képviselőre számíthatunk, és 130 szocialistára, tehát nem lesz meg a többségük. Szükségük lesz legalább még egy erős liberális frakció-

ra, amelyhez a várakozások szerint Macron valahogy kapcsolódni fog. Ami azt is jelenti, hogy a proeurópai többség továbbra is megmarad, és az euroszkeptikus populista szélsőjobboldali irányzat még csak a blokkoló kisebbség méretét sem fogja elérni.

Pikó *Vajon ez a konszenzuskényszer, ami most a politikai erőviszonyok miatt előáll, nagyobb esélyt ad a Dobrev Klára által említett erősebb és szociálisabb Európának, vagy éppen a proeurópai oldal politikai gyengélkedését mutatja-e meg?*

Inotai Edit Kicsit vitatkoznék. Szerintem egy megosztottabb Európai Parlament alakul majd, és ez sokkal nehezebbé teszi a döntéshozatalt, mert minden egyes döntésnél ad hoc koalícióknak kell alakulniuk. Itt van például az első nagy vita, a közös költségvetés. Nagy reményeket fűztek ahhoz, hogy még az európai parlamenti választások előtt meg lehet egyezni az Európai Unió következő hétéves költségvetéséről. Illúzió volt, nem lehetett megegyezni. Hogy aztán a parlamenti választások után hogyan fog ez a költségvetési terv változni, és ki milyen irányba fogja eltolni, megjósolhatatlan. Az előző költségvetés Magyarország számára kedvező volt, most viszont egy más összetételű parlament jön, és Magyarország helyzete is más lesz. Erősen széttöredezett lesz az Európai Parlament. Valóban úgy néz ki, hogy a néppártnak, a szocialistáknak és az ALDE-nek kellene működtetnie az Európai Parlamentet.

Pikó *De ha jól értem, akkor ez a széttöredezett megosztottságot és sokkal nehezebb döntéshozatalt jelent.*

Inotai Nehezebb lesz a döntéshozatal, mert sokkal több érdeket kell összeboronálni. Az EU-szkeptikus pártok, amelyek jelenleg három külön frakcióban ülnek, valóban nem kedvelik annyira egymást, hogy hatékonyan tudjanak blokkolni, talán a létszámuk sem lesz meg hozzá. Nehezen fog össze az a Kaczyński, aki a fő ellenséget Oroszországban látja, azzal a Salvini-vel és azzal a Le Pannel, akit gyakorlatilag az oroszok pénzelnék. Ugyanakkor bizonyos helyzetekben a mainstream ellen ezek a pártok össze tudnak fogni, meglátjuk, hogy a Salvini-féle nacionalista internacionálé mennyire lesz erős és működőképes, de én azért tartok attól, hogy nagyon sok mindent blokkolni tudnak majd.

Soós Eszter Petronella Hadd helyezzem ezt a kérdést egy kicsit távolabbi, szélesebb kontextusba. Úgy vélem, hogy a következő Európai Parlament egy átmeneti Európai Parlament lesz, ahogy az európai társadalmakban is átalakulóban vannak a hagyományos törésvonalak. Az a nyugat-európai politikát strukturáló jobb-bal törésvonal, amely a második világháború óta jellemző volt, lassan átalakul. Ezt látjuk Németországban, Franciaországban, Nagy-Britanniában és máshol, a hagyományos politikai törésvonal kiegészül a globális-lokális törésvonallal. Nem a bevándorlás a fő kérdés, hanem az, hogy mennyi szuverén hatáskör legyen a nemzetállamoknál, és mennyit gyakoroljanak közösen valamilyen európai keretben. Az, hogy most ez csak egy kis elmozdulásnak tűnik, nem jelenti azt, hogy a társadalmakban nincsenek nagy tektonikus folyamatok. A

sárgamellényes mozgalom és a Brexit erről szól. Egyetértek Inotai Edittel és Jávor Benedekkel, hogy körülbelül ilyen mandátumarány várható, ha ezek a pártok együtt maradnak. De még ebben sem lehetünk biztosak, mert nem tudjuk, hogy a szocialistáknak a jobb szárnyából nem tudnak-e a Macron-féle centristák elcsípni párat, és nem tudnak-e elvenni a néppárt balszárnyától is, különösen úgy, hogy a néppárt a belső konfliktusait május 26-ig ad acta tette. Tehát valójában azért annyira biztosak nem lehetünk benne, hogy pontosan így rendeződik az Európai Parlament. De függetlenül attól, hogy most 180 vagy 185 lesz a néppárti mandátumszám, a lényeg, hogy az egyik oldalon az européer, a másik oldalon pedig a szuverenista pártok sorakoznak föl érdemi társadalmi támogatottsággal. Őket elsősorban nem az fogja mozgatni, hogy ki kit utál, hanem hogy otthon mit tehetnek meg saját hatáskörben. Ez a szuverenitáskérdés pontosan az, ami az egymással is vitázó szuverenista pártok együttműködésének az alapja lehet.

Nem elég az Európai Parlamentet külön működtetni, mert a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése óta a rendes jogalkotási eljárás úgy néz ki, hogy az Európai Parlament és az Európai Tanács társjogalkotók. Tehát nemcsak azt érdemes figyelni, hogy a parlamenti erőviszonyok hogy néznek ki, az is fontos, hogy a tanácsi erőviszonyok hogyan alakulnak, mert a két intézménynek valamilyen formában meg kell egyeznie. Erről keveset beszélünk, pedig az intézményi harcok nem idegenek az európai integrációtól, és különösen nem a tanács, a bizottság, a parlament viszonylatában.

Jávor Elsőként arról, amit Edit mondott: ez a széttöredezettség most is benne van parlamentben. A 2020 utáni költségvetési ciklussal kapcsolatos vitákban látszódt, hogy mennyi és mennyire széttartó részérdek szabdalja a parlamentet. Az európai intézmények pontosan abban hatékonyak, hogy ilyen széttöredezett részérdekekből a végén mégis kompromisszum szülessen. Tehát igazad van, széttöredezett lesz a következő parlament és a költségvetés kérdésében ez különösen látványosan mutatkozik meg, de ez most sincs másképp. Az alapszámok meg a körvonalak meg vannak rajzolva, ezen valamennyit módosíthat a következő parlament, de végbe ment az egyeztetés, tehát a mostani széttöredezettség is a konszenzus irányába mutat. Nem érzem, hogy új helyzet állna elő. Abban egyetértetek, hogy másképp működnek majd a frakciók, és más lesz a parlament dinamikája. A Zöldek például relatíve a legkevesebbet fogják veszteni, ha ugyan nem tudják megtartani a mostani mandátumszámot, súlyuk a parlamentben mindenképpen nőni fog, nem kis mértékben annak köszönhetően, amit Sós Eszter Petronella mondott, hogy több tagállamban tektonikus hatású változások mennek végbe, például Németországban a Zöldek belenőttek az SPD helyébe. A Zöldek több tagországban elkezdték átvenni a tradicionális baloldal helyét, és ez mindenképpen növeli a jelentőségüket.

Különös módon a Fidesz helyzete az európai politikai térkép szempontjából is meghatározó. Macron nagyon aktív, és még nem döntötte el, melyik nagy politikai frakció felrobbantásába kezd. Ha az EPP nem jut dűlőre a

Fidesszel, akkor Macronék számára az lesz a kifizetődő stratégia, hogy egy picit jobbra húzzák a kormányt, és az EPP liberális szárnyából elhosszítják a skandináv és a Benelux államok képviselőit, de talán még a lengyeleket, portugálokat, görögöket is, akik meglehetősen progresszív néppárti tagpártnak számítanak. Ezzel a néppártot ki fogják tolni a jobbszélre, elveszítjük mint az Európa-párti koalíció üzemeltetőjét, viszont lehetséges, hogy egy ilyen lépés eredményeképpen a jelentősen megerősödött ALDE az S&D-vel, tehát a szociáldemokratákkal és a Zöldekkel együtt megpróbálnak többséget alkotni. Ha az EPP megválnak a Fidesztől, akkor viszont végre az EPP képes lesz normális Európa-párti politikai erőként viselkedni. Jelen pillanatban saját szélsőséges tagjai foglya. Pontosan azért nem tud működni megfelelőképpen és hatékonyan az Európa-párti koalíció, mert az EPP nem tud elköteleződni igazából mellette. A Fidesz kiválásával igazából nagyon hatékonyan tudna működni egy Európa-párti, a néppárttól a Zöldekig terjedő pozíció.

Pikó Kifejezetten érdekelne, mit gondol Dobrev Klára arról, amit Soós Eszter Petronella mondott az európai társadalmakat és politikát meghatározó változásokról, arról, hogy a szuverenitás kérdése körüli viták összekovácsolhatják az egyébként széttartó és egymásnak feszülő szuverenista pártokat, és ennek fényében még mindig olyan optimista-e az erősebb Európa programjának sikerében?

Dobrev Szokták azt mondani, hogy az elmúlt öt évben az Európai

Parlamentben több minden történt, mint előtte hosszú évtizedeken át. Szinte biztos vagyok abban, hogy a következő öt évben megint jóval több minden történik, de egy pillanatra lépünk ki a pártpolitika, az európai pártpolitika keretei közül. Az elmúlt harminc-negyven évben a világban lezajlott az a változás, amire nem reagált időben a gazdasági, politikai, tudományos elit. Ez vezetett a szélsőségek megerősödéséhez. Akkor kaptunk észbe a gazdasági válság után, amikor megjelent Trump, amikor megjelent a Brexit, csak ekkor kezdtünk el kapkodni, miközben a mélyben már komoly változások kezdődtek. Hadd mondjak egy-két számot. Nemrég olvastam Joseph Stiglitz Nobel-díjas amerikai közgazdász tanulmányát, azt mondja, hogy gyakorlatilag a második világháborútól a hetvenes évek végéig nagyjából egyformán növekedtek a mediánjövedelmek és a leggazdagabbak jövedelmei. A nyolcvanas évektől kezdve, tehát az elmúlt negyven évben drámai változások zajlottak le. A leggazdagabb egy százalék jövedelme az Egyesült Államokban 195 százalékkal nőtt, a vagyongyapodás és a vagyonkoncentráció még brutálisabb volt, miközben a mediánjövedelem csak nagyjából 11 százalékkal nőtt. Ráadásul többen dolgoznak az amerikaiak, mert az órabér csak 9 százalékkal nőtt. Európában picit jobb a helyzet, de a nagyságrendek nem jobbak, mert ugyanez a folyamat ment végbe: az átlag amerikai és az átlag európai negyven éve nem él jobban. A háború utáni jóléti boom nagyjából a nyolcvanas évek végén elkezdett lassulni, a 2008-as válság után pedig ezek a különbségek még drámaibban nőt-

tek. 1975 környékén az átlagbér és a felső vezető menedzsment bérei közötti arány 1:20-hoz volt az USA-ban, ma ugyanez 1:342-höz! Ez az az adat, amire egy publicista azt mondta, hogy akkor ettől kezdve nem kell magyarázni Trumpot, a Brexitet meg a populistákat. Amikor minimálbérrel, minimálnyugdíjról beszélünk, sokan populizmussal vádolják a DK-t meg a baloldali pártokat, mert a munkatermelékenység ezt nem engedi meg. Miközben a munkatermelékenység az említett negyven évben több mint 85 százalékkal nőtt. Nem igaz tehát az az állítás, hogy nem termelékenyebbek a dolgozók, viszont mégsem kapják meg a munkájukért a nekik járó pénzt. Azok a nagy mozgások, amelyek elkezdődtek a tradicionális nagy pártok környékén, legyenek azok konzervatívok vagy szociáldemokraták, éppen azért kezdődtek, mert ezekre a kihívásokra nem adtunk időben választ. A nyolcvanas években elkezdett globalizálódni a világ, kialakult a szabadkereskedelem, multinacionális cégek uralják a globális gazdaságot. A szabályozás intézményrendszere nem tudott lépést tartani ezzel a folyamattal. Nincs, aki leülne a tárgyalóasztal túloldalára a Google-lel, a Facebookkal vitázni, a klasszikus közgazdasági és adózási modelljeink arra a részvénytársaságra vannak kitalálva, amelynek tulajdonosai évekig, évtizedekig vagy évszázadokon át tulajdonolnak. Ebben az esetben mondhatjuk azt, hogy a tőkés érdeke egybeesik a gazdaság érdekével, hiszen fejleszteni akarja a cégét, majd beruház, majd innovatív lesz. De az utolsó évtizedekben itt olyan tulajdonosokról beszélünk, akik nem pár évig, hanem

csak pár hónapig, egy hétig, olykor pár napig tulajdonolják a vállalatok részvényeit. Semmi másban nem érdekeltek, mint a rövid távú pénzügyi haszonban, a rövid távú árfolyamozgásokban. A Fortune Top 500, a leggazdagabb és legnagyobb világcégek listáján szereplő cégek az elmúlt húsz évben többet fizettek sajtótrésvény-visszavásárlásra és osztalékfizetésre, mint innovációra és beruházásra. Tehát ez a hatalmas jövedelem nem is teljes egészében innovációra megy. Itt abbahagyom a kiselőadást, és a számokat.

Erre a kihívásra megjelentek a populisták olyan válaszokkal, amelyek tarthatatlanok. A globális felmelegedést a Hegyeshalomnál felhúzott határral nem lehet megállítani, nem lehet becsukni az internetet vagy bezárni a Facebookot. Azt látom – és akkor beszélek a nemzeti szuverenitásról is –, hogy a jobboldali konzervatív, egyébként proeurópai pártok válasza nagyon haloványak és félresikerültek. Elolvastam a CDU programját, az pontosan olyan, mintha harminc évvel ezelőtt írták volna. „A Közös Európának keményen kell küzdenie az innovációért, a fejlesztésért, a kis- és középvállalkozások támogatásáért.” Szuper! 1998-ban a Pénzügyminisztériumban, amikor elkezdtem fejlesztéspolitikával foglalkozni, szó szerint ugyanezt olvastam, csak akkor a határidő 2000 volt, most meg 2035. Ez nem elég. A baloldali pártok hamarabb magukhoz tértek, és kezd is összeállni az a fajta politika, amit lehet, hogy húsz évvel ezelőtt még populistának vagy szélsőbaloldalinak mondtunk volna, most meg azt hiszem, hogy tartható és középutas politika. Az egész rendszer újragondolására van szükség,

ezért én kifejezetten örülök, ha töredezett lesz az Európai Parlament. Ha valamit megtanultunk az elmúlt nyolc évben, az az, hogy nincs annál rosszabb, mint amikor nincsenek töredezett érdekek egy döntéshozatalban, mert vita nélkül nem jutunk sehová. Szerintem a következő öt évben ezek lesznek a legfontosabb vitapontok Európában. Mi az, amit nemzeti szuverenitás alapon meg tudunk ebből oldani? Klímaváltozás, egyenlőtlenség, háborús kihívások, biztonságpolitika. És mi az, amit közösen kell? Az igazi kérdések többsége közös válaszokat igényel.

Soós Ejtsünk szót egy hatalomtechnikai kérdésről is. Jávor Benedek említette az EPP potenciális robbanását és szélre sodródását. Itt nem számolunk azzal, hogy merre mozog a CDU. CDU nélkül nincs befolyásos EPP, a CDU-nak pedig nem érdeke szélre sodorni. Ha az EPP szakad, és a CDU kénytelen lesz balra mozogni, mert jobbra nem lesz lehetséges, az egészen más típusú parlamenti törésvonalat is jelent. Lehet, hogy töredezett frakciókban, de mégiscsak lenne egy Európa-pártibb tömb, akárhány frakcióban, és egy kevésbé Európa-pártibb, szuverenistább tömb, akárhány frakció van. Ezért érdemes figyelni arra, hogy a CDU mit lép. Most a kivárára játszik, május 26-ig mindenképpen.

Hadd reagáljak a tektonikus változások társadalmi hátterére is. Nemcsak a szociális szférában nem reagált Európa a globalizáció kihívásaira, geopolitikai szempontból sem sikerült ugyanez. Jól mutatja ezt a kihívást a Siemens–Alstom-deal, illetve ahogy azt a jelenlegi európai szabályok alapján kezelni

kellett. Arról van szó, hogy a vasútgéártó üzletágakat a franciák és a németek is szeretnék volna egységesíteni, arra hivatkozva, hogy a kínai versenytárssal egy ilyen monstrum fölvehesse a nemzetközi versenyt, ezért javasolták, hogy újra kell gondolni az európai versenypolitikát, és bele kell emelni nemcsak a belső piaci szabályozás szempontjait, hanem a nemzetközi geopolitikai szempontokat is. A fővárosokban erről volt egyetértés, de nem tudom, hogy európai szinten átment-e, hogy a belső piaci versenyszempontokat érdemes volna háttérbe szorítani. Merthogy ezek azok a kérdések, amelyekre azt mondja Berlin, azt mondja Párizs, hogy ha nem állunk össze, ha nem engedjük újra beleszólni az államot ezekbe a kérdésekbe, ha nem építünk ismét úgy, ahogy az ötvenes, hatvanas években építettünk, amikor mondjuk az Airbus létrejött, akkor Európa nem lesz versenyképes. Azért nem lesz versenyképes, mert olyan szabályokat erőltet magára, amelyeket mások nem akarnak és nem is fognak betartani. Gondoljunk arra, hogy a kínai vállalatok micso-da állami támogatással tudnak a piacra lépni. Ez tényleg nemcsak szociális, hanem geopolitikai kérdés is. A közös megoldáshoz ugyanakkor nehéz az európai társadalmakban többséget találni. Martin Schultz, aki 2017-ben a német SPD kancellárjelöltje volt, azt javasolta, hogy 2025-re jöjjön létre az Európai Egyesült Államok. Megkérdezték a németeket, hogy egyetértenek-e vele, és csak a választók 30 százaléka bólintott rá. A franciáknál 28 százalék, a skandinávoknál és Nagy-Britanniában 10 és 15 százalék között volt ez az arány. Az a fő kérdés, hogy

demokratikusan választott európai parlamenti képviselők és demokratikusan választott európai kormányok hogyan tudnak úgy reagálni ezekre a kihívásokra, hogy azt a választók elfogadják. Az európeér erők számára ezt látom kihívásnak: otthon felhatalmazást szerezni és legitimálni azt, amit tenni szeretnének európai szinten, hiszen azok a tektonikus mozgások, amelyekről beszéltem, az európai építkezést is megkérdőjelezzik, azt ugyanis problémának látják, és nem a megoldás részének.

Inotai Oda térnék vissza, hogy merre mozog a CDU. A CDU nem nagyon mozoghat most jobbra, mert jobbra tőle ott áll az AfD. Nagyon kényes kérdés, hogy az AfD-től hogy lehet a szavazatokat visszaszerezni, ez a regionális, majd a tartományi választáson ki fog derülni. Németországban három tartományi választás is lesz az EP-választások után, mindhárom Kelet-Németországban, ezek azok a tartományok, ahol a protestpártok eleve erősek, korábban a PDS vagy a Linke, most meg egyre inkább az AfD uralja a terepet. Szászországban mindeközben a szociáldemokrata párt (SPD) támogatottsága 10 százalék alá zuhant, ez azért drámai fejlemény. A CDU számára most ezért is kemény lecke, hova pozicionálja magát. A tanácsatlanságot az is jelzi, ahogyan a német kormány reagált Macron ambiciózus európai terveire. A reakció igencsak halovány volt, olyasmi, hogy „mi nagyon szeretünk téged, de azért ne haladjunk ilyen gyorsan, eurózóna, költségvetés, több pénz a délieknek, hát ezzel azért úgy vigyázzunk”. Kérdés, hogy Németország kikkel vagy milyen más partnerekkel tud a jövőben együtt dolgozni.

A magyar kormány részéről folyamatosan elhangzik a felvetés, hogy itt vagyunk mi, a visegrádiak, hát velünk kereskedtek, ide fektettek be, mi vagyunk a német tőke tulajdonképpen gyártóbázisa, miért nem velünk csináljátok az Európa-politikát. Folyamatosan jönnek ezek a szíréhangok ebből a térségből, ami természetesen nem lesz elég ahhoz, hogy leválasszák a németeket a franciákról. A magyar politika abszolút tévúton jár, mert nem érti a francia–német kapcsolatot és annak mélységeit. Más kérdés, hogy amit Macron akar, az túl sok is a németeknek. Problémának látom az Európa-párti politikusok és mozgalmak részéről, hogy a több és erősebb Európa egyelőre csak lózung, ezzel nem lehet tematizálni a politikát. Ma Európában tematizálni csakis a migrációval lehet, ez nagyon szomorú, noha valójában az összes eddigi EP-választáson nem volt meghatározó páneurópai téma. Hát most van. Döntő kérdés, hogy ki tematizál, és mivel. A baloldal és a néppárt is hátrányban van, mert nem találják azokat a témákat, amelyek lecso-rognak a választók szintjére. Egy ismerősöm mesélte, aki magyar iskolákban szokott az Európai Unióról beszélgetni, hogy amikor megkérdezi a gyerekeket, mit jelent nekik az Európai Unió, ha nem valami menő budapesti iskolába megy, nincs válasz. De hát lehet utazni, próbálja nőgatni a gyerekeket. Mire azok csak néznek rá, mert még életükben nem jártak külföldön. Ez egyébként egy csepeli iskolában történt. Mivel tematizálunk, mivel reklámozzuk az Európai Uniót? Kevéske innováció és kreativitás mindenképpen kelle-ne, nehogy aztán oda jussunk, hogy

azzal kell reklámozni Európát, hogy itt nincs háború. Mert így előbb-utóbb ez a veszély is be fog settenkedni a hátsó ajtón.

Pikó *Mit gondolnak arról, hogy az Orbán–néppárt-csörte milyen kimenetellel ér véget, és ez hogyan befolyásolja Magyarország érdekérvényesítő képességét az Európai Unióban? Hozzáragsztok egy másik kérdést is: miképpen reagáljanak erre azok az ellenzéki pártok, amelyek biztosan maradnak az európai politikai centrumban, miközben a Fidesz a szélre sodródik?*

Dobrev Európa legfontosabb témája 2015-ben kommunikációs szinten természetes módon a migráció és a menekültválság volt. Leginkább ott, ahol sok a bevándorló, de Magyarországon más a helyzet. Tény, hogy a szélsőjobboldal továbbra is ezzel tematizál. De azóta eltelt négy év. A sárgamellényesek mozgalma már nem erről szólt, a német belpolitikát most alapvetően a szociális ügyek és a minimálbér osztja meg, a bevándorlás mint páneurópai téma ugyan jelen van, de nem dominál, miután Európa jövője nem erről szól. A fontos vitákban Orbán Viktor eddig se nagyon vett részt. Egész egyszerűen azért, mert olyan mértékig leköti a menekültkérdésre épített hatalmi politikája, hogy másra már nem is tud fókuszálni. Nem volt neki és kormányának fontos, hogy milyen európai intézmények lesznek, mit teszünk a klímaváltozás és az egyenlőtlenségek ellen. Ezekből a vitákból kimaradunk.

Én végigéltem egy európai költségvetésről döntő csúcstalálkozó utolsó óráit, akkor még más miniszterelnö-

künk volt. Emlékszem arra az iszonyatosan feszült helyzetre, amikor sok millió eurós viták kerültek napirendre a tárgyalásokon, és végül Magyarország nagyon sok támogatást el tudott hozni, a közép-európai országok közül a legtöbbit. Ez azon is múlt, hogy milyen viszonyod volt akkor éppen Tony Blairrel vagy Gerhard Schröderrel. Azon is múlt Magyarország érdekeinek képviselője, hogy beszélő viszonyban van-e a miniszterelnök a másik miniszterelnökkel, és hogy a magyar államapparátus van-e olyan tárgyalási viszonyban a másik államapparátussal, ahol ilyen típusú dolgokat meg tudnak beszélni.

Pikó *És most ön szerint nincs ilyen viszony?*

Dobrev Nincs. Szerintem Orbán érdekérvényesítő képessége igen csekély. Nemcsak abban a kérdésben, hogy mennyi jut Magyarországnak, hanem abban is, hogy melyek lesznek a költségvetés fontos területei a költségvetési ciklusban, és ezek mennyire lesznek kedvezők Magyarországnak számára.

Pikó *De ha jól értem, akkor ez nem azon múlik, hogy bent van-e az Európai Néppártban, mert az Európai Néppártban sem foglalkozott ezzel.*

Dobrev Ha átmegegy Salvinihez, akkor a szerény érdekérvényesítő képessége a nullára fog redukálódni. Ettől még folytathatja a bajkeverést, nem állítom, hogy nem lesz hangos, csak az érdekérvényesítő képesség és a hangerő nem ugyanaz.

Jávor Én azért nem becsülném le Orbánék eddigi érdekérvényesítő

képességét. Pontosan azért ragaszkodtak a néppárthoz, mert a néppárti tagság erős érdekérvényesítő képességet biztosított nekik, és ezért ragaszkodnak még most is a tagsághoz, mikor már felfüggesztették őket, meg lettek alázva, páriálétkben vannak, mert pontosan tudják, hogy azt, amit eddig el tudtak érni, az európai néppárti tagság révén érték el. Ha végleg kikerülnek a néppártból, akkor ennek vége lesz. Meglepő, ha megnézzük, hogy a Fidesz EP-képviselői hogyan szavaztak a különböző európai jogalkotási folyamatokban; a szavazások 95 százalékában tökéletes összhangban megszavazták az EPP-s álláspontot. Ez volt az az ár, ami miatt idáig tolerálták őket. Weber számára valójában a baloldallal szemben a parlamenten belüli politikai háború megnyerése élvezett mindenekelőtt elsőbbséget, ebben maximálisan számíthatott a Fidesz 12 szavazatára. Mindent megszavaztak, amit az EPP eléjük tolt, kivéve néhány számukra emblemikus ügyet.

Az Európai Egyesült Államok kérdésére szeretnék még reagálni. Szerintem ez álkérdés. Az Európai Egyesült Államokról egyrészt senki nem tudja, hogy mi, másrészt ha úgy képzeljük el, hogy az gyakorlatilag a nemzetállami kompetenciák felvitele európai szintre, akkor ennek semmiféle politikai realitása nincs. Nem Orbán miatt, ebbe a hollandok meg a svédek sem fognak belemenni, már az Európai Ügyészségnél is elakadt ezekben az országokon a kötelező intézményépítés, mert ellenálltak. A kérdés az, és ebben egyetértek Dobrev Klárával, hogy van egy csomó feladat, amivel Európa szembenéz, és el kell döntenie, mely

területeken lehetünk közös európai megoldásokkal hatékonyabbak.

Az utolsó megjegyzésem a baloldal válságának okairól szólna. Egyetértetek, évtizedek óta nem reagált a baloldal azokra a társadalmi átalakulásokra, amelyeknek a nyolcvanas évek óta szemtanúi vagyunk, kezdve a reagani, thatcheri neokonzervatív fordulattól. De a baloldal válsága részben éppen az említett Tony Blair és Gerhard Schröder tevékenységnek következménye, hiszen ők húzták el a baloldalt jobbra, a közép felé. Akkor olyan sikeresnek látszott ez a liberális, neoliberais, neokonzervatív irány, hogy a baloldalt is elkezdtek ehhez az irányhoz igazítani, és ez akkor úgy tűnt, hogy sikeres stratégia lehet, hiszen választásokat nyertek vele. De csak átmeneti volt a siker, egy csomó, a baloldal tradicionális értékeivel nehezen összeegyeztethető jogalkotási rendszerreformot végigverték, de kiderült, hogy hosszú távon ez nem segítette a társadalmi kohézió erősítését, sőt éppen gyengítették vele. Emiatt a baloldal elkezdte elveszíteni a társadalmi bázisát, általános lett a vélekedés, hogy ilyen a liberálisok meg a jobboldaliak is tudnak nekünk kínálni, miért kellene a baloldalra szavazni? Akik viszont vesztesei lettek a folyamatnak, nem a baloldalon keresték a megoldást, elmozdultak a gazdasági válságot követően a szélsőjobb irányába. De a Zöldek előretörése Németországban pont annak köszönhető, hogy a Zöldek húsz éve azt mondják, hogy nem lehet ebbe az irányba menni. A gazdasági válság körül a Zöldek ragaszkodtak a leghatározottabban ahhoz, hogy szigorú pénzügyi szabályokra van szükség, nem lehet hagyni a

tőkepiacokat ellenőrizetlenül vagy ilyen laza ellenőrzés mellett működtetni. Ez akkor kőkemény ellenállásba ütközött a mainstream baloldal részéről is. Most változott a helyzet.

Soós Én is azt gondolom, hogy a Fidesz néppárthoz tartozása magasabb, erősebb befolyásolási lehetőséget biztosít a Fidesznek. Mind a pártnak, mind az országnak az lenne az érdeke, hogy legalább a hétéves költségvetési ciklus és a költségvetés végleges lezárásáig valahogy kihúzza a Fidesz a néppártban. Szerintem van a Fidesznek B terve. Olyan apró jelekből látszik ez, mint hogy Novák Katalin megjelent a családokról szóló olasz konferencián, meg abból, ahogy Salvini küldi az üzeneteket a Fidesznek. Lehet, hogy rövid távon a Fidesz és adott esetben Magyarország is veszítene azzal, ha a Fidesz kisodródna a néppártból, de nem biztos, hogy hosszú, öt-tíz-tizenöt éves távon ne tudná magát visszaépíteni máshogy, máshol. Ennek a pozicionálásnak megvan a társadalmi háttere.

Szóljunk pár szót erről a társadalmi háttérről, mert most kicsit mintha elsikkadna a magyar vitákban. Az igaz, hogy 2015-ben kitört a migrációs válság, de az, hogy most kevesebben érkeznek, nem jelenti azt, hogy nem ez lesz a 21. század egyik fontos témája. Ötvenmilliótól egymilliárdig mozog azoknak az embereknek a száma, akik a becslések szerint a 21. században hány klíma-menekültként megmozdulhatnak a világban. Ezek az emberek a Száhel-övezetből¹ indulnak északra, és ak-

¹ Éhségöv Afrikában a Szahara déli részén (arab jelentése: a sivatag szegélye).

kor máris itt a probléma Európában. Ha megnézzük, hogy például Franciaország most miért hallgat Algéria ügyében, azt találjuk, hogy nem szeretnék, ha Mali és a Száhel-övezet felé megnyílna egy csatorna, nem szeretnék, hogy Algériában bukott állam jöjjön létre, ami adott esetben kontrollálhatatlan migrációs folyamatokat indítana el. Azért fontos ez, mert a migrációt kétféleképpen lehet kezelni, illetve nem kezelni. A két rossz stratégia: a túltolás és a tagadás. Minden kutatás azt mutatja – teljesen mindegy, hogy Trumpot vagy a Brexitet, esetleg a sárgamellényeseket vagy az AfD-t nézzük –, hogy a társadalmi reakciók rendelkeznek kulturális szemponttal is. Az amerikai munkások a mexikói migránstól tartanak, a brexiterek a kelet-európai bevándorlóktól, a francia sárgamellényesek nem szeretnék kisebbségbe kerülni, az AfD-nél is látjuk a bevándorlásellenességet. Tehát ne gondoljuk azt, hogy itt csak gazdasági szempontokról van szó, a globalizáció gazdasági és kulturális kérdései bizonytalanságot, a biztonságérzet hiányát okozzák. Ha a baloldal csak a gazdasági kérdésekre fókuszál, ha a kulturális kérdésekkel nem foglalkozik, tehát mondjuk a túltolás helyett a tagadás hibájába esik, akkor azt a hibát fogja elkövetni, amit a harmadik út is elkövetett. Mert a harmadik út úgy indult, hogy nagyon tiszta védelmi ajánlatot tett a középosztálynak. Azt mondta, hogy amit megszerezteél, segítünk megtartani. Ez aztán kikopott a harmadik út programjából: Tony Blairéből is, Gyurcsány Ferencéből is. Tehát a harmadik út elengedte saját ideológiai krédójának egyik fontos támasztékát. A baloldal a jelenlegi

helyzetben kettős kihívással szembeesül, az egyik gazdasági, szerintem ebben egyetértés van köztünk, a másik biztonsági természetű, és ennek része a migráció. Azok a szavazók, akiket a baloldal elveszített, az alsó középosztálynak az a része, akik korábban baloldali szavazók voltak, és most akár generációcserével, akár személyükben, de valahogy populistá vagy szuverenista pártok szavazói, tartanak a migrációtól, vannak kulturális félelmeik, ez pedig része a globalizációtól való félelmüknek. Jelen pillanatban a baloldal semmilyen formában nem kontrollálja ezt a narratívát, merthogy nincs ezzel kapcsolatban narratívája.

Inotai Sós Eszter Petronella mondanójával teljesen egyetérttek. A migráció ott lesz az asztalon, nem is csak migrációs, de integrációs kérdésként is. A 2015-ös menekültválság csak ráépült egy már amúgy létező integrációs válságra Nyugat-Európában. Rosszul hangzik, mert szeretjük a multikultit, de ezek az integrációs problémák súlyosan nyomasztják az európai társadalmak többségét. Az első generáció még megpróbált beilleszkedni, a második generációt már gyakorlatilag nem hagyták, a harmadik pedig azt mondta, hogy már nem is akarok beilleszkedni. Franciaországban az arab bevándorlók a nyelvet is tudták, tehát még csak nyelvi problémáik sem voltak, mégsem sikerült integrálni őket. Németországban a török vendégmunkások és leszármazottaik egy sokkal békésebb csoport, de a valódi nyelvi-kulturális integráció itt se nagyon történt meg. Emiatt kiszorulnak a társadalomból, a munkaerőpiacról, és a harmadik generá-

ciónál már robbanásveszélyes helyzetet hozhat létre. És erre jött még a menekültválság.

Orbán Viktor kitűnően ráérezett arra, hogy ezekkel a félelmekkel és aggodalmakkal lehet játszani, pláne a magyar társadalomban, ahova nem jöttek külföldiek, és nem ismerjük egymást. Az ismeretlentől még jobban lehet félni. Mit jelent Magyarország számára, ha Orbán kikerül az EPP-ből? Óriási veszteséget, és ezt szerintem a Fideszben pontosan tudják. Túltolták a biciklit a junckeres plakáttal, háttérbeszélgetéseken ők is elismerik. Azt gondolták, hogy bármeddig el lehet menni, soha nem szóltak rájuk komolyabban. A junckeres plakát kiverte a biztosítékot. Súlyos presztízsvesztést szenvedtek el, a magyar tárgyalóküldöttség egy csomó kérdésben nem talál majd koalíciós partnereket, nem lesz, aki segítse a magyar álláspontot, tehát ez az ország szempontjából is komoly veszteség, de addig, amíg Magyarország nem tagja az eurózónának, nem gond, mi itt valójában a nagy döntésekbe nem fogunk beleszólni. A jövő nagy döntései arról szólnak, hogy a gazdasági integrációt hogyan lehet elmélyíteni. Ha nem ülünk ott az asztal körül, akkor a véleményünk se számít.

Dobrev Az Európai Egyesült Államok koncepcióját egy Winston Churchill nevű emberrel kell megbeszélni, hiszen ő az, aki ezt politikusként legerősebben felvetette. De ami ennél fontosabb, hogy az Európai Egyesült Államok gyakorlatilag az Orbán Viktor-i szélsőségesen nacionalista nemzetállamokhoz képest antitézis. És ne vegyük át ebben sem a Fi-

desz birodalmi fenyegetéseit, hogy akkor majd a birodalom miatt nem lehet Jókait olvasni, mert kötelező lesz ráadásul németül tanulni... Szó sincs ilyenről! A szuverenitás, az az önállóságom valamilyen közös gyakorlását jelenti valakivel. Amikor megkérdezzük az embereket, zavarja-e őket, hogy a határ- és vámörizetet közösen gyakoroljuk Európában, vagy inkább szeretnék Hegyeshalomnál órákig sorba állni, akkor a legtöbben azt mondják, hogy jó így. Ha megkérdezzük az embereket, hogy a monetáris szuverenitásunkat szeretnék-e közösen gyakorolni, és esetleg euróban fizetni és nem forintban, akkor a többség azt mondja, hogy jó lenne. Értelmszerűen a mi szavazóink, ha megkérdezzük őket, hogy a büntetőjogi függetlenségünket, ami azért mégiscsak egy államnak a legerősebb szuverenitása, szeretnék-e közösen gyakorolni, és legyen-e európai ügyészség, arra azt mondják, hogy persze, legyen, jó. Mehetnék tovább, például zavarja-e a magyarokat, hogy a fiskális politika egyik legfontosabb szuverenitását, a fejlesztéspolitikáról való döntést közösen gyakoroljuk az Európai Unióval, hiszen az általa meghatározott célokra jön be egy csomó pénz az országba, akkor az ellen sincs az embereknek kifogásuk. A klímaváltozásról hatásairól most nem beszélek, mert egyértelmű. Tehát az Európai Egyesült Államok nem egy birodalom, hanem az ezekre a problémákra szép fokozatosan adott válasz. Úgyhogy ne vegyük át ezt a birodalmazást a Fidesztől, mert a történelem nem az ő oldalukon áll.

P. Szűcs Julianna Szóba került, hogy voltaképpen a migráció kérdése

az integráció kérdése is. Ez magába foglalja a gazdasági és a kulturális integrációt is. Feltennék egy egészen gyermekded kérdést: hogy történt az, hogy ez a probléma, az integráció kérdése így merül föl? Ha most időutazást tennénk, és visszarepülnénk '68-ba vagy a hetvenes évek végére, vajon föl lehetett volna-e tenni azt a kérdést, hogy az integráció lehetséges-e egy adott térségen belül? Azt hiszem, nem, mert a második világháború még túlságosan közel volt. Oly sokan magyarázzák a jelenlegi világhelyzetet azzal, hogy hetven éve volt a világháború. Mit gondoltok erről?

És még valami. Egy szó megakadt bennem, Edit mondta: hogyan tudjuk lecsorgatni azt az Európa-vágyat, amelyre a jobboldalnak megvan a válasza, a migráció. És üres szemmel néznek ránk akkor is a gyerekek, amikor azt mondjuk, hogy bárhová el lehet utazni. Ha erre a bizonyos gondra nem figyelünk, bajba kerülünk. Volt egy nyom, pár évvel ezelőtt történt. A Nagy Könyv versenyben hosszú ideig fej fej mellett szerepelt *A Pál utcai fiúk* és az *Egri csillagok*. Végül az *Egri csillagok* győzött. Nem minthogyha az rossz ifjúsági regény volna. De mintha az a verseny előkészítette volna azt az idegenellenességet, amely úgy látszik mélyen gyökeredzik a magyar társadalomban. És ez nem csak amiatt a világhelyzet miatt van így, amit itt nagyon bölcsen elmondatok, hanem azért, amiért *A Pál utcai fiúk*nak vissza kellett szorulnia annak idején.

Jávor Az Európai Unió története a saját integrációjával való küzdelem története. A második világháború valóban az az ok, ami miatt az európai gondolkodástörténetben

jelen lévő integrációs gondolatok korábban nem tapasztalt támogatásra találtak. De mindig is zajlott a küzdelem az integrációt erősíteni kívánók és az állami, nemzetállami szuverenitást fontosabbnak tartók között. Az Európai Unió nem egy késztermék, sokkal inkább folyamat. Ez zajlik több mint hatvan éve, és ebben a hatvan évben majdnem folyamatosan ugyanazok a kérdések kerültek terítékre. Az Európai Unió jelenleg válsággal küzd, de mindig is válsággal küzdött, valójában egy nagy válság az egész Európai Unió, de eddig mindig megbirkózott az aktuális válságával, ez vitte előre. Ilyen értelemben történelmi léptékben nem történik semmi extra most az Európai Unióban. Azért tudtak az integrációval kapcsolatosan szkeptikus hangok felerősödni, mert amikor egy közösség valamilyen válsággal néz szembe, akkor általában a különböző, polarizált vélemények felerősödnek a közösségben. Ez persze egy szociálpszichológiai evidencia, tehát én ebben nem látok önmagában semmi megdöbbentőt. Ami ennél sokkal fontosabb, az az, hogy az integrációval szembeni szkepticizmus azért tudott megerősödni, mert azt érzékelik az európai polgárok, hogy az általuk tapasztalt problémákra nem kapnak válaszokat, támogatást, megoldást az Európai Uniótól. Ennek számos oka van, szerintem a legfontosabb az, hogy az Európai Unió féloldalas képződmény, amelyben a gazdasági integráció messze előreszaladt, miközben más területeken nagyon nehezen adták föl a nemzetállamok, részben kulturális okoknál fogva, a szuverenitásukat. Az európai integráció döntően gazdasági, piaci integráció, anélkül, hogy meg lenne támo-

gatva szociális és egyéb integrációs lépésekkel. És amikor a gazdasági válság kirobban és végigsöpör egy kontinensen, akkor hirtelen fontossá válnak azok a szociális szempontok, amelyeket az Európai Unió nem azért nem válaszol meg, mert gonosz, mert nem érdekli az emberek sorsa, hanem mert nincsenek hatáskörök a kezében, mert a tagállamok nem adtak hatásköröket a kezébe. És a tagállami politikusok aztán remekül kihasználják ezt a helyzetet. Az emberek az ilyen helyzetekben természetesen módon fordulnak afelé az entitás felé, amelyiktől valamiféle gyógyírt, védelmet, támogatást kapnak a napi problémáikra. Erre kétféle reakció lehetséges. Az egyik, hogy visszamegyünk a nemzetállamokhoz, mert azt látjuk, hogy ők adnak támogatást, védelmet ezekkel a jelenségekkel szemben, az európai szélsőjobb és euroszkeptikusok körében részben ez történik, bár eléggé béna, populista és alkalmatlan módon. A másik meg, ha azt mondjuk, hogy gyerekek, rosszul építettük meg ezt a struktúrát, ezt az uniót, meg kell erősíteni azokat az integrációs területeket, amelyek segítenek abban, hogy az emberek ne csak azt lássák az Európai Unióból, hogy egységes piac van, meg azt, hogy utazhatunk, hanem hogy a napi nehézségeikkel számíthatnak a közös európai intézményekre, hogy vannak olyan közös európai szabályok, amelyek mondjuk a bérszakadékot vagy a munkajogi védelem közötti óriási különbségeket csökkenteni tudják. Ebbe az irányba kellene elmozdulnia Európának, hogy segítsen az embereknek abban, hogy a napi gondjaikban is jobban számíthassanak az unióra, ez csökkentené a legjobban az integrációval

szembeni szkepticizmust. De ez nem az európai politikusok vagy az európai intézmények jóindulatán múlik, hanem azon, hogy kapnak-e hatásköröket, hogy kezeljék ezeket a kérdéseket. Jelen pillanatban nincsenek hatáskörök, nem tudják kezelni, és ha ezt nem oldjuk meg, akkor fennmarad az a helyzet, amiben a tagállami politikusok iszonyú hatékonyan el fogják tudni magyarázni, hogy mi megvédünk titeket, az EU pedig tönkreteszi az életeteket.

Soós Szerintem azért mégis történik valami extra. Mindig az volt az európai integráció egyik nagy kérdése, hogy van-e egyáltalán európai politika, és van-e európai démosz, mert ahhoz kellenének európai politikai konfliktusok, és ahhoz kellenének európai kérdéseket csócsáló elitek. És most egyszer csak megjelenik ennek az európai politikának a magva ezekben a kérdésekben. Nyilván a migráció egy nagyon izgalmas kérdés, de alapvetően ez a szuverenitáskérdés: ki mit csináljon, meddig terjedjen a szubszidiaritás stb. stb. Ez az európai politizálás magja, és az mindig konfliktusos. Azért használom az extra kifejezést, mert egy elitprojekt átalakulásának vagyunk szemtanúi. Ha bármilyen európai uniós tankönyvet kinyitunk, úgy fog kezdődni, hogy milyen érdekesen megállapodtak az elitek arról, hogy nem akarnak többé háborút, és 1979-ig tulajdonképpen önállóan eldöntötték, hogy mi történjen, és soha nem is kérdezték meg erről a népet. Most viszont azt mondták az európai választók, hogy hoppá-hoppá, mi ebbe bele akarunk szólni. És ez borzasztóan izgalmas, szerintem Európa történetében igenis extra.

Pikó Jöhetnek a hozzászólások.

Domány András Zárójelben jegyzem meg, hogy az Amerikai Egyesült Államok kétszáznegyven éve kínlódik azzal, hogy milyen legyen az államok és a szövetség szuverenitása, a polgárháború is erről szólt, nem a rabszolgaságról, és a fal vagy nem fal kérdése is erről szól. Zárójel bezárva. Lengyel ismeret-im alapján tennék két megjegyzést. Érdekes, hogy Salvini elment Varsóba, Kaczyński fogadta, de nagyon tartózkodóan nyilatkozott, januárban volt ez, nem tudok róla, hogy folytatódott volna bármi. Elment aztán Varsóba Santiago Abascal, a Vox elnöke, érdekes módon barátságosabb fogadtatásban részesült, nyilatkoztak is az esetleges közös frakcióműködésről. Mire az európai parlamenti választás megtörténik, addigra lezajlik a spanyol parlamenti választás, sajnálatos módon a Vox feltételezhetően eléggé jó szereplésével. De Jávor Benedek utalt rá, hogy ezek egymást is utálják, Kaczyński nem csak Le Pannel nem akar szóba állni, még kevésbé akar szóba állni az AfD-vel. A másik, hogy itt végig mintha úgy fognánk föl a dolgot, hogy az európai parlamenti választáson a választók az Európai Parlament vagy az Európai Unió működéséről fognak elsősorban véleményt nyilvánítani, és majd attól fog függni az eredmény, hogy mennyire elégedettek. Ez egyáltalán nem biztos. Én nem tudok huszonzét tagállamról véleményt mondani, de Lengyelországban azt veszem észre, hogy a kutya nem beszél az Európai Unióról, belpolitikai kampány folyik, mert ősszel parlamenti választás lesz, tulajdonkép-

pen az őszi parlamenti választásnak a kampánya folyik már most, mert ha a kormánypárt rosszul szerepelne az európai választáson, az hátrány lesz októberben. Arról van szó, hogy mi adtuk nektek az ötszáz zlotys gyerekpótlékot, és ezek a gaz ellenzékiek ezt el akarják venni. Nem arról szónokol Kaczyński, hogy most az Európai Parlament meg az Európai Tanács meg az Európai Bizottság viszonya milyen lesz. Nem brüsszeleznek, nem gyalázzák Junckert, de még Timmermanst se, pedig ellenük már folyik a hetedik paragrafusos eljárás... Meghirdettek egy új szociálpolitikai programot, le is mond, úgy tűnik, a pénzügyminiszter miatta, mert nem látja a fedezetet, de mindegy, nincs pártháttere, pótolják. Szóval erről folyik a kampány. A liberális varsói főpolgármester aláírt egy szándéknyilatkozatot, hogy a varsói iskolákban az Egészségügyi Világszervezet útmutatásai alapján a meleg iránti toleranciára neveljék a gyerekeket, ebből lett az az örültség, hogy itten pedofilokat akarnak az iskolákba bevinni, és el a kezekkel a gyerekeinktől, ordítja az agglegény, gyermektelen Kaczyński stb. Egyáltalán nem beszélnek az Európai Parlamentről vagy az Európai Unióról. Lehet, hogy ez speciális eset, a többi országot nem figyelem így, Magyarországon többször szóba kerül, ha torz formában is, a migráció kapcsán az Európai Unió, de például Lengyelországban, ahol 52 képviselőt fognak választani, tehát nem jelentéktelen, mert nagy lélekszámú ország, ott például azon fog múlni, hogy ki győz, és ki nem győz, hogy féltik-e az 500 zlotys gyerekpénzűket, félnek-e a melegektől, ilyesmi.

Dobrev Nálunk is felfedezhetők az EP-választás belpolitikai vonásai. Az európai parlamenti választásnak van egy Orbán-ellenes népszavazás-hangulata. Az, hogy az Orbán-rendszer megtöréséhez vezető első lépés lehet ez a tavalyi április 8. után, többen elmondják. Az ellenzéki erők célja, hogy az európai parlamenti választáson szorítsuk őt kisebbségbe, aztán az önkormányzati választáson foglaljuk vissza a falvainkat és városainkat. Orbán magatartása kapcsán lehet beszélni az Európából való kiszorulás eleméről. A Brexiten lehetett

a legjobban látni, hogy van egy pillanat, amikor már szinte lényegtelen, hogy a politikus eredetileg mit akart, vagy mit nem akart, elkezdődik egy folyamat, amit utána már nem tud kézben tartani. Nagyon sok aggodalom van bennem amiatt, hogy az elkövetkezendő években még milyen hátrányt okoz Magyarország az a kormányzati magatartás, amit Orbánék megjelenítenek. Abban, hogy az EP-választás minden országban a belpolitikáról szól, nincs semmi meglepő, Európa ezekből az apró elemekből rakódik össze.

páratlan oldal

www.es.hu

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

**Kattintson
a www.es.hu-ra!
SMS-sel is
előfizethet!**

PUBLICISZTIKA,
FEUILLETON,
PRÓZA, INTERJÚ,
VERS, VISSZHANG,
KÖNYVKRITIKA,
MŰBÍRÁLAT,
GALÉRIA